PACIFIC UNITARIAN SCHOOL FOR THE MINISTRY
Berkeley, California

XLV. érf. Cluj, 1935. március. 3. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

Egyletünk ötvenedik évi közgyülése

fog folyó évi március 30-án délután 5 órakor megtartatni a püspökség dísztermében. Ötven év nagy idő, felmérhetetlenül sok minden történik alatta. Jó is, rossz is. Mi, kicsinyhitű, gyarló földiek, rendszerint azt szoktuk állítani, hogy inkább rossz, semmint jó történik velünk az évek folyása alatt. Ám ilyenkor, félszázados visszapillantás alkalmával, az elfogulatlan bíráló mérlegre teszi azt a sok igyekezetet, tervet, reménységet, jószándékot, mely egy ilyen egylet életében ötven év alatt valóságos emlék-toronnyá magasztosult, — mérlegre teszi s látja, hogy amennyi ezekből megvalósult, mélyen lehúzza azt a másik serpenyőt, melyre a meghiúsult tervek, a fiaskók és a rossz eredményt hozó próbálkozások tétettek. Egyletünk központi választmányának megbízásából, Benczédy Pál vallástanár afia megirta a D. F. Egylet első ötven évének történetét, mely, kinyomtatva, a jubiláris közgyülésen már a tagok rendelkezésére fog állani. Olvassuk el szeretettel ezt a munkát s vizsgáljuk meg, hogy nincs-e okunk igazán ünnepelni ötven év buzgó munkája felett.

A jubiláris közgyülésen dr. Abrudbányai Ede, orsz. gy. képviselő, fog — Egyletünknél viselt elnöki tisztsége szerint — megnyitót mondani, és szólani fog azon főt. püspök úr is, Egyletünk alapitója és díszelnöke, kinek ez ötven éves mult minden egyes perce látta munkáját és lelkesedését az ügyért.

Felolvas Benczédy Pál, vallástanár, az Egylet multjáról, Vári Domokos, lelkész pedig előadja pályadijnyertes költeményét, melyet az Egylet ötven éves jubileumára irt.

Közgyülésünk további programmját is közölni fogjuk olvasóinkkal.

Meg vagyunk győződve, hogy aki csak teheti, eljön erre az ünnepi alkalomra, hogy megjelenésével is lerójja hálá[illegible] a munkás mult iránt s erőt merítsen a második ötv[illegible] elközelgő feladatainak megvalósítására.

itarian College for the
ministry
Berkeley

Szózat a cluji unitárius kollégium volt tanulóihoz.

Ezelőtt három évvel nyilt levélben hívtam föl dr. Gál Kelement, ki cluji kollégiumunknak 40 évig tanára, 30 évig igazgatója volt, hogy a Kollégium történetét írja meg. Dr. Gál Kelemen a felhívásnak eleget tett. Készen van az 55 ívre terjedő két kötetes mű kézirata. Ám de ehhez senki sem férhet hozzá, éppen mint az Uzoni-Kozma hatalmas könyvéhez.

Kit nem érdekelne, sőt kit nem izgat, az a gondolat, hogy milyen képet ad az én, a mi, a régiek iskolájáról az irodalomnak, s tehát a nagy magyar olvasóközönségnek az a könyv, amely mindent egybefoglalt a kezdettől, vagyis János Zsigmond fejedelmtől Brassai Sámuelig.

Megjelennek benne: apák, ősapák, püspökök, tanárok, jóltevők, kik az intézet viszontagságos életét vezették, fenntartották.

Az óvári és a többi kollégiumok lelke szólal meg benne. Találkozunk a mindenkori ifjúság főnökével, a seniorral, aki parancsolója, rendtartója és alamizsna-osztója volt az együttélő diákseregnek. Három nemzet: a magyar, székely és szász, helybeli s a távoli bércek fiai itt barátkoztak s itt tanultak meg türni, tanulni nélkülözni és gazdálkodni. Egész Erdély figyelme rajtok volt, mert ők gyalog vagy szekéren, Háromszék határáig is eljártak búzát, kenyeret, kalácsot, túrót és szalonnát gyűjteni, midőn a katonai karhatalom kiverte őket házukból és összes vagyonukból. Vígasztalni is eljártak a városi meg a vidéki halottak koporsójához énekkel, orációval, ritmussal, akár három nyelven is, amit kedvesen fogadott a gyászoló család, a püspök, főpap s a tanár prédikációja mellett.

Egész Erdély változatos élete tükröződik vissza a Kollégium történetében.

Jól esik a mai léleknek, ha olykor megfürödhetik a régi dicsőség éji homályában. Megnyugtat és új munkára serkent, ha a mai sivár jelennél még keményebb megpróbáltatásban szemléljük őseinket. Boldoggá tesz, ha azt olvassuk, hogy itt a fajok egybeolvadtak s gyűlölet helyett szeretet és barátság táplálta a szíveket.

Meg fognak jelenni a ma életben levők előtt a régi kedves tanárok, kikről annyi érdekes diákmegjegyzés hangzik el minden találkozó ünnepen. Újra fogjuk élni saját legendás multunkat s minden kedves óráért hálás köszönetet mondunk annak, aki jelenné tette számunkra multunkat. Erre a szerepre vállalkozott dr. Gál Kelemen s ő a maga feladatát nagy fáradsággal, idegszaggató szorgalommal teljesítette.

Mi következik most? Az kedves *véndiákok*, régi tanulók és osztálytársak, hogy mi vegyük át a munka ránk eső részét:

a kiadás költségét. Ez csekélység az övéhez mérten, mert a két kötet könyvért csak 300 lejt kell adni. A könyv húsvétra piacra fog kerülni. Rajta, siessen hozzájárulni mindenki! Minden papi könyvtár, minden magánkönyvtár gondoskodjék a maga példányáról.

Bízom, hogy együttesen, egyesült akarattal valóra váltjuk azt, ami most ránk vár és tőlünk függ. Siessen a találkozóra minden volt diák. Remélem, hogy a könyv hátsó lapjait mi előfizetők fogjuk megtölteni. Ez lesz az utolsó névsorolvasás!

Cluj, 1935. január 20.

Dr. Boros György,
püspök.

A legfájóbb sikoltás.

(Tompa Lászlónak)

„. . . S a hírt: embernek ember
Mi y ádáz farkasa volt,
Lelkében úgy veri vissza,
Mint szívtépő sikolyt."

Tompa L.

Van úgy: szeretnénk felsikoltani,
Mikor a lelkünk mélyén fáj a seb;
Mikor azt hisszük: nincs a bánatunknál
A világon egy m é g k e s e r v e s e b b.

Ha nem bírjuk már, feltör a sikoltás,
Hogy végigborzong, aki hallja, tőle,
De megkönnyebbül szegény árva lelkünk,
Mikor a jajszó felszakad belőle.

S van, kinek körme önhúsába mélyed;
Ki daccal összeszorítja fogát,
S meghal inkább némán, közömbös arccal,
De soha el nem árulja magát.

Van sikoltás, mely feltör ajkainkig,
De onnan elszállnia nem szabad;
Ettől a seb csak égetőbben éget:
Ez a sikoly a legfájdalmasabb!

1935. febr. 18.

DEÁK BERTA.

Női lelkészek.

(Hozzászólás.)

E tárggyal kapcsolatos mondanivalóim két részbe foglaltam össze. 1. Mit jelent a lelkészi hivatás nálunk, 2. Mennyiben felelhet meg ennek a női lelkész?

1. Nálunk a lelkész nem csupán egyházi szónok, nem egyszerű tisztviselő, akinek meghatározott hivatalos órái és teendői vannak. Nálunk a pap egyházközségének családfeje. hitvédő, közgazdász, életművész, ügyész és ügyvéd, nyelvfordító, magyarázó kell, hogy legyen. Személye nemcsak jelképezi, de legtöbbször megtestesíti az egyházi élet küzdelmét. Ő az a bizonyos „gazda szeme, aki, ha minden „alkalmas és alkalmatlan időt" meg nem ragad, elvész, vagy legalább is fogy a nyáj.

Nálunk nincsen úgy elválasztva a lelkiek s az anyagiak „minisztrálása", mint azokban a külföldi esetekben, amelyre a teljes egyenlőség hívei hivatkozni szeretnek, ahol a pap válláról az anyagiak gondjai egy-egy teljesen önmagában működő bizottságra ruháztattak át. Ahol a jogok, törvények és kötelességek olyan magától értetődő dolgok, mint a napfelkelte, vagy a naplemente. Nálunk sokszor kemény küzdelmet kell vívni a „magától értetődőért" úgy künn, mint benn. A pap sokszor szigetelő réteg az érdek s családi ellentétek izzó áramában; biztosító szelep a túlfesztett indulatok szabályozásában s ha nincs ellenálló ereje, szigetelő képessége, önmaga is vész, pusztul, de nyomában egy-egy község vagy eklézsia ég ki lelkileg és társadalmilag.

Ilyen körülmények, ilyen társadalmi összetétel, ilyen izzón működő ellentétes erők központjában állni, annak irányát felfogni, azt egyensúlyba hozva, konstruktiv céllal munkába állítani, elnyűhetetlen kitartás, öntudatos, szuggesztiv erő kell. Itt nem lehet pillanatnyi hangulat és érzés motivumokkal dolgozni, alkalmilag felvetődött részletkérdések után indulva. Ide kitörülhetetlenül bevésett cél, hajlékony, rugalmas, de határozott vonalvezetés s mindenekfelett i d e g z e t kell. Idegzet, amely képesít arra, hogy egy vonás se árulja el arcomon, hogy keserű a pohár, amelyet üritek, amely a másodperc századrésze alatt képesít arra, hogy egyéni sérelmem s a közsérelem közé meghúzzam a válaszfalat. Idegzet, amely békesség felé viszen akkor is, amikor egész alsóbbrendű ösztönösségem a kielégítő, édes bosszúvágy forró ölébe sodor.

A lelkész s hívei közti viszony legbiztosabb mutatója az a bizalom, amellyel hívei teljes titoktartás reményében életük bántó, reménykedő, vagy tanácskérő gondolataikat feltárják előtte. Ezek lehetnek sokszor megrendítők, sokszor kiábrándítók, sokszor kétségbeejtők, de amig ezek a maguk valóságában meg nem nyilatkoztak, amíg a megbeszélések csak az udvarias általánosság síkján mozognak, addig a pap csak a szívek várfalán kívül kopogtat. A közösen megbeszélt, csitított, vagy ringatott titkok útján indul el a belső élet építő munkája. Ide nagy

önmegtagadás kell a titkok őrzésében. Csak egyszer kell megbántani ezt a kényes madarat, seregestől röppen el, mint a vetésről felrebbent fürjcsapat.

A mi lelkészi munkánk körülményeinek s kívánalmainak e rövid és hiányos felvázolása után lássuk

2., mennyiben felelhet meg ennek a női lelkész?

Két út áll előtte. A) A természetes: férjhez megy. B) A kényszerűség: nem megy férjhez.

A) Ha férjhez megy, mai jogi s társadalmi helyzetünknél fogva az élet legfontosabb kérdéseiben férje akarata dominál. Ez a tény, ha férje izzó egyházszeretet mellett kellő műveltséggel, tapintattal rendelkezik, csak jó lehet. Fennáll azonban továbbra is egy veszedelmes kettős kérdés. Vagy a férj szerzi a mindennapi kenyeret, amely esetben a papság mellékfoglalkozássá válik s ehez arányított gond és idő fordíttatik reá. Ellenkező esetben, ha a papság a fő alap, a férj válik második, alárendeltebb személlyé, ami különösen falusi társadalomban nem részesül a legelőnyösebb megítélésben.

Feleség és anya testvérfogalmak. A terhesség, csecsemőgondozás, gyermekrendezés, tisztántartás, nevelés egy anyától annyi elfoglaltságot, olyan másirányú idegberendezkedést kíván, ami kizárja, hogy más téren is egész energiával álljon sorompóba. Ez még eddig a jobbik eset. Hátha a férj az egyházzal szemben közömbös, esetleg éppen ellenséges, vagy másvallású? Hátha tapintatlan, alacsonyabb intelligenciájú? Férfi papnál, ha a felesége lenne ilyen, mégis a családfőé a döntő szó, kifelé ő reprezentál s az ő akaratán keresztül szűrődik meg a kifelé való megnyilvánulás. Megvalósítható-é ez az előbbi esetben is?

B) Nem megy férjhez. Mai társadalmi felfogásunk a magános nőt mindig gyanakvással kíséri. Személyi titkokkal öltözteti fel s matematikai rendszerességgel keresi az „ismeretlent". Különösen kifejlődött sport ez eseményekben szegény vidéki helyeken. Ez még csak feltevés, de számolni kell vele mint fény esetében az árnyékkal. Hivatalokba kell menni, közigazgatással, közoktatással, csendőrséggel, pénzüggyel tárgyalni. Ezeket lakásán is fogadni, estélyekre menni, színdarabot előkészíteni, híveket látogatni. Ezer és ezer alkalom mende-mondára. Társadalmi és egyéni életet kell élnie. Magánosan kell, hogy szabályozza a másik nemmel való érintkezést, hogy gyanura ne adjon okot. Más életpályánál úgy választja meg szállását, hogy abban a társadalmi keret is adva legyen. Papi állásnál pedig a parokhián való lakást elengedhetetlen feltételnek tartom, mert szomorú példák mutatják, hogy ellenkező esetben csak romok maradnak az utódra. Mit csinál egy papnő egyedül egy kunyhó vagy papi lakásban?

A nő ideg- s ösztönélete más természetű, mint a férfié. Megszabják, befolyásolják elsősorban a periódikusan visszatérő élettani változások, majd a klimatérium válságos korszaka. Hogy bír ideggel gyűlést, vitát, küzdelmet, ha történetesen szervezete adottságánál fogva akkor éppen nyugalmat és kíméletet igényel?

Hogy tud váltakozó kedély, idegállapot mellett egységes vonalvezetést, következetes, higgadt megfontolást adni lelkészi munkájába?

A női léleknek egyik legjellemzőbb sajátossága a közlékenység. „Csak éppen neked mondom, tovább ne add" bevezetéssel indulnak a titkok. Mi lesz, ha a hívő egyszer csak szemközt találkozik az elmondottakkal, mert ez alól a szenvedély alól nem mentes egy társadalmi osztály nője sem? Vajjon erre gondolva, bizalmas dologban hozzá fordul-e egyáltalán híve?

Mindezek szemelőtt tartásával leszögezem véleményem: A nőt olyan tipusú lelkészi állásra, mint amilyent a mi egyházunk jelen körülmények közt adhat, alkalmasnak nem tartom. A beállításnak még csak a kísérletét is veszedelmesnek tartom, mert ha ma egy helyen vesztünk, az örökre szóló veszteségünk lehet.

Ellenben hitoktatói, betegápolási, egyháztársadalmi, nevelői, charitativ r é s z l e t m u n k á r a, nem felelős lelkészi állásban kiválóan alkalmas lehet.

Kővári Jakab lelkész.

Mene, Mene, tekel, ufarszin.

A világháború kataklysmájából egy új világ körvonalai kezdenek kibontakozni. Ebben az új világban minden jogforrás alapja a létezés. Világosan láttuk ezt a Saar-vidék szavazásánál. Szó se volt ott történelmi vagy egyéb jogokról. A kérdés egyszerűen, világosan és kérlelhetetlenül így hangzott: az élők közül ki akar Németországban és ki akar Franciaországban lakni?

Ez a példa is világosan mutatja, hogy az új világrendben egy népnek az élethez való joga is tisztán számától függ. E létkérdés előtt áll az erdélyi magyarság, de különösen az erdélyi unitárius egyház is.

Nemrég az egész román sajtó alig leplezett örömmel állapította meg, hogy az erdélyi kisebbségek fogynak, gyermekáldásuk csökkenő irányt mutat.

Mit jelent ez? Erre többek közt Thomsen számításai vetnek élénk fényt.

Ha egy zárt területen két egymástól különböző, de egyenlő számu lakósság él, közülük az egyik csoport már 25 éves korában házasodik és családonként 4 gyermekük van, mig a másik csoport csak 33 éves korában házasodik és családonként csak 3 gyermekkel bír, akkor: 100 év múlva a megoszlás 17,5:82,5 és 300 év mulva 0,9:99,1 lesz a csekélyebb gyermekszámú csoport rovására. Ily csekély különbség a családonkénti gyermekszámban 300 év alatt az egyik népcsoport eltünéséhez vezet.

Ebből látszik, hogy csekély gyermekáldásunk legbiztosabb következménye rohamos fogyásunk és dicstelen eltünésünk leend.

A veszély nagy, de reméljük, hogy túlkorai a rosszindula-

tuak öröme. Még rajtunk áll, hogy a lét és nemlét mérlegét a javunkra billentsük. Ehez azonban a harctéri hősiességnél is nagyobb hősiesség: a mindennapi élet hősiessége kell.

Kellő számu gyermekkel kell biztositanunk népünk és egyházunk fennmaradását. Minden szakértő tudja, hogy családonként 4 gyermek az a minimum,amelyik egy nép fennmaradását biztosítja.

A legkönnyebben érthető Burgdörfer berlini statisztikus számitása és igy én ezt ismertetem.

A népesség száma úgy marad változatlan, ha 100.000 újszülött leány, később felnőve, 100.000 leánygyermeket szül.

100.000 újszülött leánygyermek közül a házasodási kort eléri — — — — — — — — — — 86.700

Ezek közül 40 éves koráig férjhez megy — — — — 73.700

Tiz százaléka a házasságoknak terméketlen marad — 66.330 nő, akinek a fenti 100.000 leánygyermeket meg kell szülnie.

100.000 leánygyermekkel együtt mindig 106.000 fiúgyermek is születik. 206.000 szülésre pedig mindig jut 7.000 halvaszülés is.

Tehát minden házasságban, ahol egyáltalában gyermek születhetik $\frac{213.000}{66.330} = 3.2$, vagyis több mint három gyermeknek kellene születnie, hogy az illető népcsoport számszerint ne fogyjon.

Nálunk a halálozás nagyobb, mint azt a fenti német számok mutatják és így nálunk a családonkénti 4 gyermek minimumnak tekinthető. Ezt a minimumot annál is inkább be kell tartanunk, mert a környező népek még ennél is nagyobb gyermekszámmal rendelkeznek.

Az biztos, hogy a családonkénti 4 gyermeket nem tudjuk mind úgynevezett úri pályán elhelyezni. Dehát szükséges ez? Az úgynevezett szellemi pályák túlértékelése és a testi munka lebecsülése kór és kórtünet. Reméljük, hogy az új kor, meynek a küszöbén állunk, nálunk is minél előbb eltünteti ezt a kórtünetet. Németországban a gyógyítás már erőteljesen megindult. Nem engednek senkit az egyetemre, aki legalább egy évig nem végzett nehéz testi munkát. Igy a testi munkának a szellemivel egyenlő értékelése magától értetődővé válik.

Ezt az új átértékelést nekünk is minél előbb el kell végeznünk. Uj életkörülményeink új beállítottságokat követelnek. A liberális világnézet „politikai nemzet“ fogalma elvesztette reánk nézve minden értelmét. Csak a nép, a népközösség kollektiv átélése az az alap, amiről évezredes történelmünket folytathatjuk.

Át kell éreznünk a vérségi összefüggésünket legszerényebb népbelieinkkel is. Az életnek ezt az új érzését és értékelését az intelligenciának kell terjesztenie. Ez az ő történelmi feladata.

A vér és föld misztériumán épül fel az uj társadalom. Amelyik nép ezt nem képes átélni és hozzá alkalmazkodni, annál beteljesedik a szentírás szava: „Mene, mene, tekel, ufarsin“.

Dr. Zs. K.

Fazakasság dicséreti.

(Melyből az is kitudódik, hogy lett a járai csuporból kántor-kanonok.)

Van egy szép mesterség ez árnyékvilágon,
Jól emlékszem rája, hogyne, hisz nem álom.
Tiszta valóság az, de még a javából,
Mindjárt kitudódik e históriából.
Kicsi kölyök voltam, mikor így szólt apám:
„Korongot csinálj bé, kölyök, mit tudsz, hadd lám!
Gyurj a gyurt agyagból fülesfedőt, lábost!
Mibe csinál anyád, ha nincs mibe, bálmost?!“
Járában így jártam akkor én Korondon,
Az apámé mellett ott áll már korongom,
Elkészült a „műhely“, koronghat a korong,
Oda néz az öreg s magában így borong:
„Forgasd, fiam, forgasd, ahogy telik tőled.
Ugy sem lesz, látom én, kanonok belőled.“
Forgattam hát fürgén alsó karikáját.
Ugy forgatják azt, hogy a jobb lábbal rugják.
Hanem amig az a huncut kerék forgott,
Két tenyerem addig a már leszaggatott
Agyagdarabokat úgy összetaposta,
Olyan lett az, mint egy közönséges „lopta“.
Aztán ez agyagból összetapsolt loptát,
Mint a gumit, sose ütik messze s dobják,
Csupán a korongnak felső tányérára,
Hol aztán csupor lesz a mester szavára.
Kis-csupru, nagy-csupru emberek! Ilyformán
Gyurt az Úr titeket is az ő korongján,
Ádám úgy lett Ádám a világ kezdetén,
Mint az agyagból a csuprot én teremtém.
Úgy becsüljétek hát ezt a mesterséget,
A teremtéssel tart egy-testvériséget.
Tudta apám, mit mond: „A csupor s a szemed,
Ha nem vagy mestere, Mózsi, jobban teszed,
Ha kanonoknak mégy, tán az is emberség,
De a fazakasság, az, fiam, mesterség.
Mester légy hát, Mózes, a szóm rajtad fogjon,
Szeresd a csuprot és vigyázz, jól korongjon.“ —
Mester lettem. — Igaz, olyanféle mester,
Aki a csuporból bort inni nem restel.
Végire szeretek járni, hogy jól kong-é,
S kiüritem inkább, ha nem éppen hó-lé.
De van is ám hangom! — Ha az orgonám szól,
Echózik a Sion, lelkesit a kántor.
S mint hires Tihanynak riadó leánya,
Isten felé röpit új énekek szárnya,
Ahol szebb a rózsa, zengőbbek a dalok, —
Csengőbbek a dalok, csorgóbbak a csapok,
S Isten markában a — kántor-kanonokok.

GESZTEGALJI AGG REMETE.

Lőfi Ödönné szül. Ferenczi Zsuzsánna emléke.

Míg élt, addig is szerette és becsülte mindenki. De eltávozásával akkora üresség támadt a családjában, az egyházközségben s a társadalomban, hogy csak most látjuk igazán, ki és mi volt mindazokra nézve, akik ismerték, s akik lelkének melegségét érezték. Édesanya, aki egyetlen gyermekéért s annak boldogságáért minden áldozatra készen volt. Hűséges hitvestárs, és igazi papné, aki nemcsak a családi gondokat osztotta meg élettársával, hanem hivatása betöltésében is segitő társa volt. A népes belini egyházközség minden egyes tagját személyesen ismerte. Ahol szükség volt tanáccsal, vigasztalással és áldozattal gyámolította a reá szorultakat. Megalapítója és éltető lelke volt a helybeli Nőszövetségnek, amelynek munkássága új irányt és elmélyülést adott az egyházközség életének. Jó lelkével és áldozatos életével mindenki szeretetét és nagyrabecsülését méltán érdemelte ki.

Hogy mennyire ragaszkodott hozzá az egyházközség és a vidéki társadalom apraja, nagyja, annak bizonysága az a páratlan részvét, mely temetése alkalmával megnyilvánult, amikor a belini tágas templom szűknek bizonyult a nagy közönség befogadására. A temetés rendezés minden gondját önként átvette a kebli tanács és Nőszövetség, amelynek tagjai vitték a koszorukkal megrakott koporsót. A mélyen érzett hála és kegyeletnek temetése alkalmával Taar Géza, Kovács Lajos és Kökösi Kálmán lelkészek, míg a helybeli Nőszövetség nevében Kozma Áronné adtak kifejezést. Bár testileg elköltözött közülünk, de áldott emléke itt van, hogy összetartson, emeljen és vígasztaljon. Sírja felett pedig a szeretet és kegyelet angyalai virrasztnak.

Alapító Levél.

Elveszített szeretett nővérünknek, Lőfi Ödönné, szül. Ferenczy Zsuzsának áldott emléke megőrzésére koszorú-megváltás címén alapítványt teszünk, — s minthogy Istenben boldogult nővérünk a belini unitárius Nőegyletnek szeretett elnöke volt, úgy érezzük, hogy a megboldogult érzelmei szerint járunk el, midőn alapítványunkkal első sorban a belini unitárius Nőegylet céljait támogatjuk.

Alapítványunk neve: Lőfi Ödönné, szül. Ferenczy Zsuzsa alapítvány.

Alapítványunk tulajdona és kezelője a belini Unitárius Egyházközség.

Alapítványunk összege 2300 Lej (kétezerháromszáz), mely gyümölcsözőleg kezelendő.

Az évi jövedelemből ¼, azaz egynegyed rész évenkint tőkésítendő; ¾, azaz háromnegyed rész pedig a belini Unitárius Nőegylet rendelkezésére bocsátandó, annak hivatása és céljai szerinti munkálásra.

Mikor alapítványunk tőkéje a tizezer Lejt meghaladta, akkor is annak jövedelme ¼ része tovább tőkésítendő, azonban a többi jövedelemből egyharmad rész szükség esetén a belini Unitárius Egyházközségünk netáni szükségleteire is fordítható, — a többi jövedelem azonban mindig a Nőegylet rendelkezésére álljon.

Egyetlen Istenünknek segedelme és áldása kisérje elhatározásunkat.

Belin, 1935. január 30. *Ferenczy-család.*

Koszorú-megváltás címen még a Nőegyletnek adományoztak: özv. Tana Albertné 200 L., Szekeres és Dánér-család 400 L.

Lőfi Ödön lelkész afia köszönete belini unitárius híveihez.

Sohasem szólottam hozzátok nagyobb megilletődéssel, mint most, mikor a közöttetek eltöltött hosszú idők után szegény magam is vigasztalásért áhitozom. A mindenkihez jó, mindenkit egyformán szerető Tiszteletes Asszony elveszítésével nagy gyász feküdt a kicsiny papi család lelkére, — s az a fájó tudat, hogy Ő már nincsen közöttünk, megremegteti a hangot ajkaimon.

Amint a tél fagya megdermesztette a nagy természetet és életet, — épen úgy tette a halál rideggé a gondos édes anya meleg szeretetével mindig besugárzott papi hajlékot, ahol három egymásba kapcsolódott szív közül a legnagyobb, a legerősebb halkult el.

De úgy éreztem, úgy láttam a templomi ravatal körül oly szépen megnyilvánitott őszinte részvétetekből, hogy e nagy, ez erős szív elköltözött melegsége szétáradt a ti megértő szíveitekbe is, midőn az Egyházközség összes testületei által meghoztátok az utolsó nagy tiszteletet annak, ki azt az élet erős próbái között békességes türelmével kiérdemelte.

Oh kedves hiveim, akik a nyolc hosszú év nagy szenvedései között Vele együtt éreztetek, akit szomorú halálában velünk együtt könnyeztetek és friss sírja felett búcsú-dalt énekeltetek, — fogadjátok bánatos szívünk hálás köszönetét. Életében az Ő jó lelke volt a legerősebb összekötő kapocs közöttünk és közöttetek, — s hiszem, hogy halálában kedves emléke e kapcsolatot meg nem gyöngíti. Ha elhaladtok egyszerű sírja mellett, ez emlék mindig ébresszen fel szíveitekben résztvevő érzést a sokat szenvedők iránt!...

Bánatos üdvözlettel:
Lőfi Ödön, lelkész.

A természet világából

A mi vérünk.

A mult év október hó első napjaiban egyik volt, igen tehetséges tanítványom: Székely László, azzal állított be hozzám, hogy legyek szives és a most folyó vérvizsgálatokra valamilyen felvilágosítást adjak egyik cluji napilap (Ellenzék) részére. Én akkor úgy hirtelenjében egy pár dolgot elmondottam, de sem egy napilap terjedelme, sem pedig annak tendenciája nem engedte meg, hogy kellő alapossággal elmondhassam a máskülönben minket nagyon közelről érintő kérdést: a székelyföldi vérvizsgálatot. Ma a névelemzés világában nagyon aktuális kérdés a vérelemzés is, hiszen e két szó mögött nagy biologiai problémák rejtőznek, melyek hosszú és nagy küzdelemnek egyuttal kútforrásai gyanánt szolgálnak.

Téli táj Braşov mellett.

Mielőtt azonban a dolgok tulajdonképpeni tárgyalására reátérnénk, méltóztassanak kellő türelemmel lenni, hogy egy pár olyan tudományos tényt elmondhassak, melyek előrebocsájtása nélkül nagyon bizonytalan talajon mozognánk. Igy a vér világába szeretném a mélyen tisztelt olvasót rövidesen bevezetni, mert itt fogjuk a kellő ismereteket megszerezni, ami a vérvizsgálat megértéséhez vezet. A vér eredetét illetőleg tudnunk kell, hogy bizonyos állatok-

ban és növényekben még ma is meglehetős primitív állapotban találjuk meg a vérnek nevezett folyadékot. Ez a csepp-folyós halmazállapotú anyag kémiailag jól jellemezhető, azonban még semmiféle szövetelemeket benne nem találunk, így meglehetős állandó vegyületek jelenléte folytán a környezet behatásaira legkevésbé sem reagál. Ennek megértésére két esetet említek föl, még pedig egyet a növényvilágból s egy párat az állatvilágból. A fűzfafélék nedvkeringésnek legmozgalmasabb része a héj, egy igen keserű vegyületet a salicint tartalmazza, a Salix nemről kapván elnevezését. Mivel rendkivül aklimatizálodó növény nem, egyik faját megtalálhatjuk a szibériai havas tundrákon alig egy arasznyira megnövekedve. A környezet behatása folytán elveszítette 15—20 méter magyasságra megnövő törzsét, leveleinek az alakja is eltér a mi fűzfánk levelének alakjától, azonban nedvében, mondjuk, vérében a fűzfákra annyira jellemző szalicint itt is megtaláljuk. A rák vére hemocianint tartalmaz, ezt megtaláljuk a vízi élettől olyan régen elszokott skorpioknál is, pedig e két állat között már óriási eltávolodásokat vehetünk észre: egyik kopoltyuval, míg a másik tracheaval lélegzik: vérük a közös származás szimbolumaképpen hemocianint tartalmaz. A férgek csoportjában a légzést elvégző vegyületek oldott állapotban vannak és bármilyen eltávolodó csoportokat vizsgálunk is meg, mindenikben vérnek nevezett clorocuorint fogunk találni. A gerinces állatok vére kémiailag, mint fizikailag eltér a gerinctelen állatok vérétől. Míg a gerinctelen állatok vérében a lélegzést technikailag elvégző vegyületek oldott állapotban vannak, addig a gerinces állatok vérében a légzést végző vegyületek vérplazmában úszó sejtek alakjában találhatók meg. Ezért a gerinces állatok vérét tudományosan vérszövetnek is nevezték. A gerinces csoporton belül különféleképpen szoktuk a vért elemezni. Legmegszokottabb, amikor sejttanilag vesszük vizsgálat alá. Így megkülönböztetünk fehér vérsejteket, vörösvérsejteket és vértestecskéket. A fehér vérsejteket sejtmagvuk alapján felosztjuk: 1. Kicsiny egysejtmagvuakra. 2. Nagy egysejtmagvuakra és 3. Többsejtmagvu fehér vérsejtekre. Az utóbbi csoportba tartozó fehérvérsejteket ismét 3 csoportba oszthatjuk föl: Többsejtmagvú acido, neutralis és bazofil fehérvérsejtekre. Ezeknek a száma szervezetünkben nagyon váltakozó: ha h rendesnél több van, vagy kevesebb, szervezetünk beteg. Baktériumölő tulajdonságukkal elég nagy hírnévre tettek szert, minden szöveten át tudunk hatolni, baj esetén milliószámra jelentkeznek, mint a szervezet őrtálló katonái nevezetesek, de serodiagnosztikai szempontból semmi jelentőségük nincsen.

Másik véralkotó elem a vörös vérsejt. Vastagsága alig egy mikron, korongjának átmérője 3—5 mikron között váltakozik. Rendkivül törékenyek. Csak kvarc pipetával vehető ki szervezetünkből az összeroncsolódás veszélye nélkül és mikroszkóp alatt előzetes elkészítés mellőzésével csak kvarc lemezen vizsgálható meg. Nőknél köbmiliméterenként 4, férfiaknál 5 millió található, tengerfelszíni magasságnál számuk változik és pedig a légnyomás csökkenésével fordított arányban emelkedik. A Cordirellák 4000

méter tenger felszíni magasságban élő emberek vére köbmilliméterenként 7 millió vörösvérsejtet tartalmaz.

Kémiai szempontból a vörösvérsejt egy hemogbrinnak nevezett vasfehérjét tartalmaz, mely az oxigeniummal igen könnyen vegyül, de az így felvett O-ot könnyen le is adja. Ez végzi el az emberi szervezet lassú égésében szükséges O. beszállítását. Ugyancsak az égési termékek is hasonlóképpen távoznak el a hemoglobinból lesz bicarboxihemoglobinra. Ha szénmonoxidot veszünk be a tüdőnkbe, akkor egy állandó jellegű vegyület a Carboxihemoglobin keletkezik, aminek eredménye a fulladás okozta halál. Széngázmérgezés stb.

(Folyt. köv.)

BIBLIA ÓRA

Első héten olvasd Lukács ev. 6. rész 43—49. vers. A gyümölcs a fára, a cselekedet az emberre mutat, aki létrehozta azt. S amint a kertész elvárja a fától, hogy szép, nemes gyümölcsöt hozzon, úgy várja az én lelkem kertésze Jézus, hogy jó akarat és jó cselekedet hajtson ki a benne való hitből. Hinni nagy dolog és félsiker az istenországáért folyó küzdelemben. De teljessé a hit csak akkor lesz, ha a szeretet melegsége árad szerteszét az emberi lélekből e világra. Igen, a szeretet a legnagyobb jócselekedet, amit ember felmutatni képes. Sugárzó szeretet Isten és embervilág felé. Ezt várja tőlünk Jézus. Nem a hitcikkek ismételgetését, sem az avult „mélységek" kutatását, hanem belemerítkezést a Szeretet tűzfolyamába és új tüzek gyújtását az emberi lelkekben. Aki erre vállalkozik, az tartja meg Jézus beszédét, míg a többi csak ismételgeti: Uram, Uram! de sohasem látja meg az üdvöt, amely a szeretetből, mint legnagyobb cselekedetből fakad.

Második héten olvasd Lukács ev. 18. rész 18—30 vers. Jézus azt kívánja, hogy őt kövessük. Azt kívánja, hogy őt mindenekfelett szeressük. Nem lehet megalkudni vele még a tizparancsolat hűséges megtartásának hangoztatásával sem. Őneki az nem elég, mert attól még mindig lehetünk félemberek. A külsőséges „törvényszerű" cselekedetek még nem bizonyítják, hogy szívünk egészen az övé. A parancsszerű jócselekedet fakadhat józan megfontolásból is. Abból, hogy Istent is ki akarom elégíteni, mint valami földi hitelezőmet. De a felsőbb hatalmaknak ez nem elég. Jézus kizárólagosságot követel. Mindenekfelett szeress engem és csak engem, senki mást. Nincs ötvenszázalékos megegyezés. Nem mondhatom: vasárnap templomba megyek s hétköznap csinálom mindennapi kis hamisságaimat. Jézus döntés elé állít: egészen az enyém vagy-e vagy sehogyan sem. A cselekedeteidre én tartok igényt, szeretned engem kell. Félre pénz, félre anyag, félre alku-

dozás, félre hivatkozás, félre nagyravágyás, csak egy királyi széket állíthatsz lelkedben s azt Istennek kell elfoglalnia.

Harmadik héten olvasd János ev. 13. rész 12—20. vers. Tudnál-e ilyen nagy jót cselekedni, mint amilyent ebben a jelenetben olvastál. Ez a jócselekedetek legmagasabb foka, mert a legtökéletesebb odaadásból származik. Ennek a jelenetnek a szerzője elfeledkezett arról, hogy neki vannak „saját" érdekei is, nagy tisztaságában és gyermeki egyszerűségében nem tartja számon, hogy őt ki is lehetne használni, hanem csak szolgál, szolgál, mert nem tud mást csinálni, mint teljes önmegsemmisítéssel szolgálni. Önmegsemmisítés? talán tévedünk, mikor ezt mondjuk? Valóban, megint emberi szemmel láttunk. Önmagáratalálás! ez a helyes kifejezés. Jézus felfedezte magában az isteni szikrát, amelynek lényege az aláhajtó szeretet. „Példát adtam néktek, ti is eképen cselekedjetek." Óriási felhívás, amelyhez hasonlót még sohasem adott ki emberi elme. Hogy mi ezt utánozzuk, hogy mi ezt kövessük! Roppant követelés, ki tudja mikor tudjuk beváltani. De az bizonyos, hogy míg ez beváltatlan marad, addig az evangélium sem avul el!

Negyedik héten olvasd Máté ev. 25. rész 14—30 vers. Ebből a példázatból a világtörténet Ura beszél hozzánk. Ő számon kér, ő követel, ő nem alkuszik. Csak mi próbálunk Vele alkudozni. Nem lehet bölcsészeti eszmékkel, hittani elméletekkel kibeszélni magunkat. A követelés egyszerű, egész mindennapinak látszó. Én adtam, folyton adtam, a szentlélek harmata állandóan permetezett, az evangélium tüze állandóan lobogott és Te ezalatt mit csináltál ember? Ültél és tétlenül néztél? Vártad, hogy mások segítsenek, mások változtassanak a világ képén? Azt vártad, hogy Én lépjek közbe valami váratlan csodával? Igy szól hozzánk a roppant Biró, aki nemcsak lángoló Szeretet, hanem emésztő Tüz is, ha az emberi szív érzéketlen fából vagy szertehulló pozdorjából van alkotva és nem tűzálló, acélos szeretetből. Nos, e földi élet nagyszerű alkalom, hogy élő szeretetté alakulj át. A pozdorját szórd a szélnek s a szenvedések, a küzködések szikrázó tüzében kovácsolj új szivet magadnak a szeretet lángjával. Uj szivet, új értékeket, új talentumokat! Ez a te hivatásod!

(Bibliás.)

Kriza pohárköszöntője.

Néhai Jakab Elek történettudósunknál keresztelő volt. Jelen volt egy ref. főúr és egy katholikus lelkész.

A keresztelőt követő lakoma közben felemelkedik Kriza unitárius püspök s a következő pohárköszöntőt mondta:

„Éljen jó barátunk az unitárius,
Ki ma elmondhatja, hogy trinitárius.
Három vallásúak imádkoznak érte,
Egyik egy másik a három Istent kérve.
Apa, anya szeme az új házi kincsen,
Áldja mind hármat az egy s három Isten!"

A D. F. Unitárius Nők Orsz. Szövetségének hivatalos rovata.

FELHÍVÁS! Országos szövetségünk központi irodája szétküldi minden egyházközségi Nők Szövetsége vezetőségéhez a kérdő íveket és kéri azokat mielőbb, az 1934. évi munkásság pontos adataival kitöltve, lehetőleg már március 15-ig visszaküldeni. Miután az Unitárius Nők Szövetsége az illetékes minisztériumban fel van véve a jótékony nőegyletek listájába, felhívást kaptunk, hogy mult évi jelentésünket az országos szövetség minden tagozatáról mielőbb beterjesszük. Minden egyházközségi Nők Szövetségének fontos érdeke és zavartalan munkásságához föltétlenül szükséges, hogy ebből a jelentésből ki ne maradjon!

¡Harangoz a múlt!..

Nem is olyan régen, midőn felnyitottam az „Unitárius Közlönyt“, boldogan dobbant meg a szívem, midőn hasábjai között megpillantottam a „Nők világa“ című rovatot... Tehát valóban úgy van? Néha harangoz a mult, s ezekre a harangütésekre feltámad lelkünkben a vágy: folytatni a megkezdett munkát, azt a munkát, melyet Perczelné Kozma Flóra egyik legnagyobb magyar unitárius asszonyunk indított meg.

Perczelné Kozma Flóra élete és munkássága világító szövetnekként kell előttünk, unitárius nők előtt álljon, kinek öntudatos unitáriussága, mély vallásossága jut kifejezésre minden munkájában. Ő nem azért volt unitárius, mert annak született, hanem azért, mert igazság után kutató lelke csak itt találta meg azt a tisztultabb hitet, melyet nyugodt lelkiismerettel hagyott négy gyermekére örökségül.

Channing szelleméről tartott előadásában bizonyítja be leginkább, hogy nem volt felületes kutatója vallásunknak. „A protestántizmus és unitárizmus“ c. felolvasásában a két felfogás közti különbséget Istenről, Jézusról, a Szentlélekről és a Bibliáról írja le. Hosszas tanulmányozás után bátran nevezi az unitárizmust a jövő vallásának, mert el fog érkezni — úgymond — az a fejlettebb világ, mely képes lesz ezt a fejlettebb vallást követni. Nem jár azonban mindig az elméleti kérdések mezején,

hanem igen gyakran a gyakorlati életre vonatkozó értékes gondolatait mondja el. Például az „Unitárius nők világa" c. előadásában a nők fontos szerepét hangsúlyozza az egyházban, de különösképen kitér a falusi papnék munkakörére, kiket őszintén megvallva, irígyel szép hivatásukért.

Perczelné Kozma Flóra nemcsak vallásos kérdésekkel foglalkozott, korának minden szociális megmozdulása érdekelte. A gyermekvédelmi akció munkás tagja, a népművészet és háziipar lelkes felkarolója, melyet nem leereszkedő jótékonykodásból kell csinálnunk, amint mondja a „Karácsony" c. előadásában, hanem egy régi adósság becsületes visszafizetéséül. Nem marad idegen tőle a Nő-kérdés sem. Komoly tárgyilagossággal bírálja meg a Nő képességeit, s hibásnak mondja azt a még ma is elterjedt nézetet, hogy az asszony ne okosodjék, hanem törődjék az ebéddel, mert így hirtelenében meg sem gondoljuk, hogy ezen az alapon állva, milyen drága ebédeket eszünk, melynek valószínűleg a magyar és az egyháztársadalom adja meg első sorbn az árát. Női lelke finomságával érezte meg azonban, hogy nem szabad túlságba mennünk a liberális eszmékkel, hanem Jézus zászlaja alatt kell kibontanunk a XX. század modern eszméit. Azt lehet mondani, hogy a egyedüli bibliás asszonyunk, ki nem érte be egész életében a Mártáskodással, hanem a jobb részt választva, Máriaként hallgatta Jézus eszméinek a hirdetőjét, az egyházat. És ime, itt is bebizonyosodott, hogy ez a jobb rész el nem vétetik tőle soha. Szelleme közöttünk él, ha néha el is szunnyad unitárius nőink lelkében, de feltámad újból, miként a Nők világa az Unitárius Közlönyben, hogy mutassa az útat, hirdesse a szeretetet, megértést és összetartást közöttünk.

Szánthó Luci.

Főtitkári jelentés az 1934. okt. 17. közgyülésről:

(Folytatás.)

VI. Cristur-i egyházkör.

1. Bodogaia-n a Nők Szövetsége megalakult 1907-ben. Választmányi tag 12, rendes tag 40. Tartott 3 választmányi gyűlést, 1 közgyűlést és 16 összejövetelt rendezett.

2. A Cecheşti-i Nők Szövetsége megalakult 6 választmányi és 43 rendes taggal. 5 vallásos estét rendezett.

3. A Firtănus-i Nők Szövetsége 1923-ban alakult meg. 8 választmányi és 30 rendes taggal. Választmányi gyűlést tartott 4-et. Tartott közgyűlést is. Hetenként két összejövetelt rendezett. Jövedelmét iskola céljaira és iskolás gyermekek segélyezésére fordította.

4. Soimoşul-Mic-on a Nők Szövetsége megalakult 1934-ben. 6 választmányi, 5 pártoló és 83 rendes tagot számlál. Választmányi gyűlést 2-őt tartott. Tartott közgyűlést is. Rendezett 9 összejövetelt. Jövedelméből hősök emlékére adományozott,

5. Corund-on nincsen külön megalakult Nők Szövetsége. Lelkész afia értesítése szerint az ottani exponált helyzet teljesen kizárja ennek a lehetőségét. De a D. F. Egyletben dolgoznak a nők is és megszervezetlenül is — amint írja — szép eredményeket érnek el, különösen a betegek látogatása és segítése van előtérben. A corundi népművészet erdélyszerte ismeretes a corundi cserépedényről s újabban a taplómunkáról, melyet lelkész afia közvetítése útján, Bethlen Mária külföldön is terjeszt.

6. A Roaua-i Nők Szövetsége megalakult 1930-ban. 8 választmányi és 8 rendes taggal. Választmányi gyűlést tartott 4-et, közgyűlést is tartott, 4 összejövetelt rendezett. A roauai Unitárius Nők szalmakalap készítéssel foglalkoznak, de a rossz gazdasági viszonyok nem kedveznek s így elég gyenge jövedelmet biztosít. Az értékesítés országos vásárokon történik.

7. Cristuron a Nők Szövetsége 1924-ben alakult meg. Választmányi tagok száma 30, rendes tagoké 120. Választmányi gyűlést tartott 6-ot, közgyűlést is tartott. 4 összejövetelt rendezett. Jövedelmét iskola céljaira, szegény segélyezésre és iskolás gyermekek segélyezésére fordította. 8. Săcueni-n a Nők Szövetsége választmányi tagot 20-at, alapító tagot 25-öt és 45 rendes tagot számlál. Választmányi gyűlést tartott 4-et, közgyűlést 2-őt. 4 összejövetelt rendezett. Jövedelmét szegény segélyezésre, betegápolásra és iskolás gyermekek segélyezésére fordította.

VII. **Cojocna-i egyházkör.**

1. A Cojocna-i Nők Szövetsége megalakult 1912-ben. Rendes tagok száma 30. Összejövetelt rendezett 7-et.

2. Clujon a Nők szövetsége megalakult 1910-ben. Választmányi tagok száma 52. Választmányi gyűlést tart minden hónapban. Közgyűlést tartott. Rendezett 8 műsoros kötőkét, 3 templomi hangversenyt, karácsonyfaünnepet, gyermekdélutánt. Jövedelmét iskola céljaira, szegények, öregek és árvák segélyezésére, betegápolásra, iskolás gyermekek segélyezésére fordította.

3. A bihoriai Nők Szövetsége megalakult 1933-ban, 11 taggal. A létszám ezidőszerint 20 tagra emelkedett. Összejövetelt rendeznek minden vasárnap délután. Tartottak két műsoros kulturdélutánt. Jövedelmét jótékony célra fordította.

4. Bucureştiből lelkész afia jelenti, hogy ott még nem lehetett megszervezni a Nők Szövetségét, de igéri és reméli, hogy az őszön sikerülni fog.

VIII. **Treiscaune-i egyházkör.**

1. Az árcuşi Nők Szövetsége megalakult 1925-ben. Van 15 választmányi és 93 rendes tagja. Választmányi gyűlést tartott 2-őt, közgyűlést 1-et. Összejövetelt rendezett 17-et. Jövedelmét iskola céljaira fordította.

2. Belini-ben a Nők Szövetsége megalakult 1926-ban. Választmányi tagja 12, rendes tagja 66 van. Választmányi gyűlést

4-et tartott és tartott közgyűlést is. Összejövetelt rendezett 16-ot.

3. Braşov-ban a Nők Szövetsége megalakult 1922-ben, 30 választmányi, 142 rendes és 68 alapító tagja van. Választmányi gyűlést tartott 10-et. 16 összejövetelt rendezett. Jövedelmét templom és iskola céljaira fordította.

5. Aita-Maren a Nők Szövetsége megalakult 1925-ben. 6 választmányi és 101 rendes tagot számlál. Összejövetelt rendezett 11-et. Jövedelmét templom céljaira, szegény segélyezésre és iskolás gyermekek segélyezésére fordította.

6. Sft.-Gheorghe-n a Nők Szövetsége megalakult 1926-ban. 22 rendes taggal. Közgyűlést tartott. Jövedelmét szegények segélyezésére és egyházközség céljaira fordította.

7. Calnic-on a Nők Szövetsége szép sikerrel dolgozott. Több műsoros vallásos estélyt rendezett novmebertől március közepéig, melyeken 80—150 közt váltakozott a jelenlevők száma. A nőszövetségi tagok a templomot is buzgón látogatják. Rendeztek karácsonyfaestélyt, ahol szegénysorsú tanulókat fehérneművel ajándékoztak meg. Orgona alapra gyűjtöttek olyanformán, hogy minden házból minden héten egy tojást szedtek össze és azt értékesitették.

8. Valea-Crişului-on a Nők Szövetségének 25 tagja van. Ujonnan alakult egyesület s az ifjúsági egylettel karöltve dolgozik. Jövedelmüket egyházi adóra fordították. Minden remény megvan arra, hogy jövőben a munka még nagyobb lendületű lesz.

9. Sâncraiu-n a D. F. Egylettel együtt működnek, ami nagyobb sikert biztosit, tekintve a tagok csekély létszámát. Folyó évben a hatóság a működést betiltotta. A mult évben az Unitárius tanulók részére karácsonyfaünnepélyt rendeztek s itt minden tanulónak szeretet adományt adtak. A braşovi templom javára is adományoztak.

10. A Sântion-Lunca-i Nők Szövetsége 6 közgyűlést tartott és minden pénteken rendezett kötőkét. Nincsen megfelelő helyiségük, ami nagy nehézséget jelent az estélyek rendezésénél. Minden pénzüket a menekületskor elveszett Urasztali terítők pótlására fordították.

*

E jelentések statisztikai jellegüek lévén, ki kell emelnem itt azon tagozatok teljesítményét, melyek külön jelentésben is beszámoltak munkáikról. Ilyen tagozatok, amint az összesitett jelentésekből kitünik, a háromszékköri Nők Szövetségei: Arcuş, Belini, Chichiş, Aita-Mare, Sft.-Gheorghe Sâncraiu, Valea-Crişului, Braşov, Calnic, Sântion-Lunca. Minden elismerés illesse a 10 tagozatot külön-külön is szép munkájukért, de meleg hittestvéri üdvözlet és kézfogás **azon tényért** is, hogy **eggyüvé tartozandóságuk** forró érzetében **megalakitották a treiscaunei Köri Nők Szövetségét** is, melynek alakuló közgyűléséről is beküldték a Központnak a jegyzőkönyvük másolatát.

(Következő számunkban a közgyűlés után beküldött jelentéseket is közzétesszük.)

A cluji Nők Szövetségének hírei. Februári Kötőkénken Dr. Varga Béla a tehetség problémájáról tartott kitünő előadást. Dacára annak, hogy a tél leghidegebb napja volt, nagyon sokan gyültünk össze s mi, többnyire anyák, kik serdülő gyermekeinkben mindig tehetségeket vélünk felismerni, nagy érdeklődéssel figyeltük minden szavát. Utána Raffay Andrásné temperamentumos zongorajátékát élveztük s végül egy csésze tea tette kellemessé fesztelen csevegésünket. Következő Kötőkénket március második szerdáján, 13-án tartjuk.

A cluji Nők Szövetsége folyó év **március 14-én, csütörtökön** d. u. 5 órakor tartja ez évi **közgyűlését,** melyre minden tagot és érdeklődőt meghív *az Elnökség.*

A diciosânmărtini Unitárius Nők Szövetsége *Ifj. Gvidó Béla* művészi rendezésében Január 23-án mutatta be Bónyi Adorján: *Édes ellenség* c. 3 felvonásos szinművét. Már maga a szereposztás „parádés" volt, mert a legjobb helyi műkedvelőket láttuk a szinpadon versenyre kelni. A cimszerepet: *Simon Anna* tanitónő alakította, míg a többi női szerepeket ifj. *Gvidó Béláné, Bach Henrichné, Kertész Szidi, Balázs Ica,* a férfi szerepeket: *ifj. Gvidó Béla, Kovácsy Jenő, Varga László, Török János* és *Szabó Sándor* játszották meg, nem mindennapi művészettel. Különösen kellemes meglepetés volt az új pompás díszletezés és izléses szinpadrendezés, amely *ifj. Gvidó Béláné* nemes izlését dicséri!

Kisgyörgy Sándor emléke.

Az Unitárius Közlöny folyó évi 2-ik számából, könnyekkel telt szemmel olvastam, egykori kedves, feledhetetlen vallástanárom, Kisgyörgy Sándor t. b. esperes és nyug. vargyasi lelkész elhúnytát.

Habár én is már a 65-ik évet járom, — s a viszontlátásától, talán nem is sok idő választ el, azonban az alábbi sorokban óhajtom hálámat és tiszteletemet, az igaz ember és lelkes hitoktató tanárom iránt, kifejezni.

Amikor Kisgyörgy Sándor, jóságot és szeretetet sugárzó szemeit lezárta, — elmondhatjuk, hogy megint egy csillag tünt el, az unitárius egyház csillagos egéről!

Kisgyörgy Sándor, mint kénosi unitárius lelkész, már a 80 as években az odorheiui állami főreáliskola hitoktató tanára is volt, mely időben én is tanítványa voltam.

Mintha most is látnám jóságos alakját, amidőn zimankós téli időben is, — magyaros kucsmában, — elég messzi távol-

ságról, a hét minden keddi napján eljött hozzánk, hogy maga köré gyüjtve bennünket, — előadását megtarthassa.

Ifjú szívünk teljes melegével szerettük és oly odaadással hallgattuk előadásait, hogy hitünk iránti lelkesültségünket, — sokszor jóságos figyelmeztető szavakkal kellett mérsékletességre intenie.

Mi, akik akkor hallgattuk előadásait, tudom, hogy mindnyájan úgy szívünkbe vésték, nemzetünk és egyházunk iránti szeretetet, hogy, — habár nagyon is megnehezedett az idők járása felettünk, — azt a ragaszkodást, nem irthatja ki semmi belőlünk!

Tudom és érzem, hogy mindazon tanítványainak, kik még életben vagyunk, még most is fülébe csengenek intő szavai, miknek az életben oly sokszor hasznát is vettük.

Azt a jóságot, azt a szeretetet, amivel bennünket mindig elhalmozott, — szerettem volna neki élőszavakkal megköszönni, — de a sors messzi elvezetett jóságos köréből és nem volt soha alkalmam, vele találkozhatni.

Most e szerény szavakból font koszorúmat óhajtom azon sirra helyezni, melynek göröngye egykori, jóságos hitoktató tanárom, nyugodni tért testét takarja.

Legyen az ő nyugalma csendes és emléke felejthetetlen!

Farczádi Sándor, nyug. irodafőtiszt.

Egy szép cselekedet.

Mai életünk sok-sok elszomorító és lehangoló jelensége közül szépen és megnyugtatóan emelkedik ki, Székely Márton és neje Kocsis Mária küküllődombói kedves öreg testvéreink szép cselekedete.

Említett testvéreink 1935. január 10-én, házasságuk 50 éves évfordulóján, azért, hogy a jó Isten őket egy félszázadon keresztül jó egészségben, szép egyetértésben, békességben és szorgalmas munkásságban megtartotta s megsegítette, hogy tisztes vagyont gyüjthettek össze, a dâmbău-i uniárius egyházközség részére egy 50.000 lej névértékű, a helybeli községi hitelszövetkezetben elhelyezett betétet adományoztak.

Jóllehet a konverziós törvény következménye folytán a betétek tényleges értéke kisebb a névértéknél (az 50.000 lej tényleg csak 20.000 lejt ér), de ennek az adománynak az értékét emeli azon tény, hogy adományozó testvéreink eme szép cselekedetet még akkor meggondolták, amikor még a betétek név és tényleges értéke egyenlő volt.

Adományozó testvéreink mindketten régi dâmbău-i unitárius családból származnak. Jellemző tulajdonságuk a szerénység, a mély vallásosság, egyháziasság, takarékosság és szorgalom. Ezen szép erényeik által a szerény anyagi helyzetből tekintélyes gazdaságot formáltak és szép vagyont gyüjtöttek össze. Egyházunk iránt való eme szép cselekedetük nem egyedüli, hanem több nemes tettnek szép koronája.

Székely Márton afia évtizedeken át volt keblitanácsosa az egyházközségnek és olyan keblitanácsos, aki esküjéhez hiven a legnagyobb lelkiismeretességgel és buzgósággal végezte hivatalát. Határozottsága, tapintatossága, faj- és egyházszeretete az egyszerű szántó-vető gazdát a keblitanács egyik legtekintélyesebb tagjává tette. Egyházunk iránt tanusított buzgóságának jele e mostani cselekedete is. Feleségével együtt megértette, hogy ha őket az Isten nem is ajándékozta meg gyermekekkel, egy nagyobb és népesebb családnak, az anyaszentegyháznak gondját rájuk bizta. Ók igyekeztek e szent megbizatásból részüket kivenni, ezért tették le szép ajándékukat az egyház oltárára.

Ók boldogok, mert a jócselekedetnek tudata az emberi szív legnagyobb boldogsága, de boldog az ősi, dâmbău-i unitárius egyházközség is, hogy ilyen hálás, buzgó és kötelességtudó gyermekei vannak. Nehéz és sulyos próbák alatt nyög az anyaszentegyház, de nincs elveszve a szent ügy, valameddig hajdani nagy jóltevőinknek szelleme a lelkekben újra éled.

A szép cselekedet hasson példaadólag mindnyájunkra és szolgálja egyházunk szent ügyét; azok pedig, kik végrehajtották, nyerjék jutalmul Istennek áldását és egyházközségünk minden tagjának hálaját és igaz köszönetét.

Dâmbău, 1935. febr. 8.

Pál Tamás.

Irodalom.

Szentmártoni Kálmán János Zsigmondról, az első unitárius fejedelemről irott nagy életrajza megjelent. Bő ismertetését jövő számunkban hozzuk. Addig is felhivjuk rá olvasóink figyelmét. Kapható a szerzőnél (I. G. Duca, jud. Odorheiu), vagy az Unitárius Iratterjesztőnél, Cluj, Liceul Unitarian.

Zenemellékletünk harmadik számát küldtük szét ebben a Közlönyben a megrendelőknek. Az orgonakiséreteket Ütő Lajos zenetanár afia szerezte. Egyúttal a második számot újra megküldöttük az előfizetőknek, mert a kottákat készítő kőnyomatos néhány hibát, korrektura és revizió után is, bennehagyott. Intézkedtünk, hogy többet ez ne fordulhasson elő s a második számot k i j a v í t v a küldöttük el az előfizetőknek.

A braşovi egyházközség ügye.

Utóbbi időben többször és több helyen lehetett olvasni a braşov-i templomépítés ügyéről. Az erre vonatkozó hírek eddig inkább a jóreménységből táplálkoztak. Most azonban bizonyos megnyugvással adhatjuk hírül az egész unitárius vallásközönségnek és minden érdeklődőnek, hogy a templomtelek ügye megnyugvásra megoldódott. Braşov város tanácsa január hó 15-én tartott ülésében egyhangulag elfogadta az egyházközségnek azon kívánságát, hogy a város által felajánlott helyen az eddigi 1084 m^2 nagyságú telek helyett a város adjon cserében 2500 m^2 nagyságú területet, amivel az egyházközség kára is megtérül. Ezt a városi határozatot a minisztertanács jóváhagyta. Az egyházközség köteles a cserében kapott telekre templomot és parochiális épületeket építeni s a nem szükséges rész felett szabadon rendelkezik.

Ilyenformán a braşov-i egyházközség sok aggodalom és bántó érzés után megújult erővel fogott hozzá az új építkezés előkészítéséhez. Minden reménye megvan arra, hogy a tavaszon az építkezést újból megkezdheti s nehány hónap alatt készen lesz az oly régóta várt és igen-igen szükséges braşov-i unitárius templom.

Az egyházközség élete is megújult. Vezetők és hívek, kik a súlyos megpróbáltatás idején sem veszítették el hitüket abban, hogy az elfogultság és rosszakarat által elgáncsolt ügynek jóra kell fordulnia, közös erővel összefogtak, hogy a nagy feladatot az unitárius gondolat erősítésére és Isten dicsőségére végrehajtsák. Bíznak benne, hogy mások is támogatni fogják s nemes törekvésükben segítik. Hálával gondolunk Lăpedatu vallásügyi miniszter urra, aki az ügy kedvező megoldásában s általában más telek adásában mindig jóakaratú közbenjáró volt, valamint az Időközi Bizottság elnökére és dr. Szele Béla magyarpárti elnökre, akik a legmesszebbmenő jóakarattal kezelték az ügyet, valamint egyházi főhatóságunk vezető embereinek figyelmére és gondos lépéseire, kik egészen magukévá tették az ügyet s a siker érdekében minden lehetőt megtettek.

A braşov-i egyházközségben az új munkára indulás biztató érzetében egymást érik a szeretetvendégségek. Február 10-én Szász Jánosné, Fazakas Jánosné, Jakab Vilmosné, Robescu Györgyné és Törös Józsefné rendezésében volt szeretetvendégség 1630 lej jövedelemmel, a Nőszövetség több tagja pedig március 3-án nagyszabású farsangi teaestélyt rendez, melyet nagy érdeklődés előz meg. Január 30-án Földes Imre „A kuruzsló" c. 3 felvonásos színművét adták elé kiváló műkedvelők igen szép anyagi és erkölcsi siker mellett, melynek jövedelmeként a Nőszövetség 20,000 lejt adott át a templomépítés céljára. Az Ifjúsági Kör is magáévá tette a templomépítés ügyét. Február 3-án nagyobb, 17-én kisebb szabású teaestélyt rendezett s e sorok írása idején február 23-án táncestélyre készül igen élénk érdeklődés mellett. Több összejövetel van még városrészenként előkészületben, ami mind azt igazolja, hogy a lelkesedés és áldozatkészség valóban megújult s Isten segedelmével mégis felépül végre a braşov-i unitárius templom. *kl.*

Rovatvezető: **Ifj. Hadházi Sándor.**

Egyházi Főtanács. F. évi február 14-én tartott E. K. Tanácsi ülés az 1934. évről elmaradt Főtanácsi gyűlés idejét 1935 március 31. és következő napjaira tűzte ki s ezen gyűlés tárgysorozatába felvette a szervezeti törvény reformját is. A különböző évi jelentésekkel kapcsolatban is sok fontos tárgyalásra kerülő kérdése lesz a Főtanácsnak. A főtanácsi istentiszteleten a prédikátor Pál Dénes simonesti lelkész, lelkészköri elnök lesz. Március 30-án délelőtt 9 órakor a „Lelkészkör"-nek lesz rendes közgyűlése.

Tea-estély Câmpia-Turziin. Szathmáry Géza s. lelkész és a leányegyházközség előljárósága szép erkölcsi — és reméljük anyagi — sikerű táncestélyt rendeztek február 9-én, az ottani nagyvendéglő összes helyiségeiben. Az estélyen Szent-Iványi Sándor h. theol. tanár előadást tartott, szavaltak: Kovács Pálné, Mécs László verseiből, mély átérzéssel és Kemény Tibor, ki szintén modern verseket adott elő férfias páthosszal. Barra Lenke Erdős Mihály karnagy harmóniumkísérete mellett klasszikus számokat játszott hegedűn, meglepően fejlett technikával. Egyik helyi műkedvelő, Dani bá mezében, „Repülőnap Csikszeredán" c. tréfáját adta elő az ismert pesti színművésznek, Dr. Hosszú Zoltánnak. Cigány kísérettel Fekete József énekekelt magyar dalokat csengő, erős interpretálásban ép úgy, mint iskolázottságban fejlett hanggal. Végetérni nem akaró tapsvihar fogadta a turdai dalkör két számát, melyeket a dalkör nő és férfi tagjai egyéni ének és szavaló számai bővítettek ki műsoron kívül — nagy sikerrel. A turdai dalkört Erdős Mihály karnagy vezette a tőle megszokott zeneértéssel. A szépen sikerült műsort Szathmáry Géza s. lelkész bezárója fejezte be, mely után kitünő hangulatú táncmulatság következett.

Bölöni Nagy Józsefné, az aiudi unitárius egyházközség buzgó tagjai és presbitere újból tanujelét adta egyháza iránt érzett szeretetének és lelkesedésének azzal, hogy belépett a Dávid Ferencz egylet alapító tagjai közé s az alapító tagdijat, 1000 lejt befizette az egylet pénztárába. B. Nagy Józsefné a multban is mindig előljárt az adakozások terén, ő volt talán az egyedüli

az aiudi egyházközségben, ki mikor az egyházközség szorult helyzetéről értesült, hogy adósságait a leromlott gazdasági viszonyok miatt nem tudja rendezni, 10.000 lej kamatmentes kölcsönt nyujtott az egyházközségnek támogatásul. Megérdemli tehát, hogy ezeket róla rövidesen feljegyezzük azért is, hogy példát vehessenek az ő buzgóságáról mások is. Adjon az Isten minden egyházközségnek ilyen híveket, kívánjuk, az egyházunk iránt érzett buzgóságát a jövőben is szép tettekben nyilvánithassa, gondolván az igére, hogy a jókedvű adakozót szereti az Ur. **S. S.**

Hymen. Örömmel jelentjük, hogy Darkó Béla Angliából hazatért lelkészjelölt, jelenleg budapesti misszió-házi s. lelkész, eljegyezte Gyulay Janka urleányt Aita-Maren. A szíveket összehozó Isten vezérelje őket a boldog házas élet biztos révébe.

Szerkesztői üzenetek.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába január hó 1-től február hó 28-ig rendes tagsági dijat fizettek: Ütő Béla Moacşa 1933-ra; Unitárius Egyházközség Iara, István Lajos Târgu-Mureş, Gálffy Ferencné Tirtănus, Csata Gerzson Careii-Mare, Gál Lajos Galda-de-jos, Bardocz Ferenc Turda, Ilyés Józsefné Sibiu 1934-re; Ádám Mihály Vărgata, Boros Mózes Iobageni, Palatka Lőrincné, Özv. Fazakas Mihályné Simeria, Dr. Bella Edéné Târgu-Mureş, Dr. Küttel Lajosné Rimetea 1935-re; Lőrinczy Miklós Sânvasii 1932-re; Teslák Tinka Turda, Györke Dénes Bistriţa 1933-ra; Farczády Sándor Bistriţa 1933—1935-re; Özv. Ferenczy Józsefné Hunedoara 1933—1934-re; Vajda András Budapest, Dr. Vajda Ákos Sátoraljaujhely, Unitárius Egyházközség Calnic, Hegyi János Vilvoorde, Nagy Sándor Sâncraiu 1934—1935-re; Szentivánlaborfalvi Dávid Ferenc Egylet, Unitárius Egyházközség Rimetea 1934-re.

Előfizetői dijat fizettek: Péterffy Dénes Aita-Mare, Marosi Jolán Simoneşti, Fazakas Jşzsef Bezid, Biró Irénke Bistriţa, Székely Sándor, Szabó Ferencné Bihor, Székely Ilona Rimitea 1935-re; Unitárius Egyházközség Sântionlunca, Kiss Sándorné, Csiszár Viktorné, Gyárfás Lászlóné Sâncraiu, Buzogány Domokos, Katona Elek, Petrikó Lajosné, Szücs Józsefné, Luczay Györgyné, Tóth Olivér, Kádár Zoltán, Kálmán Dénes, Domokos Vilmos, Izsák Domokos, Ifj. Szentgyörgyi János, Katona Károly, Tőkés Albert Sibiu, Hori Sándor Comloşul-Bănăţean 1934-re; Györke Dénes Bistriţa, Pungucz Agnes Colţeşti, Trenkó Ferencné Sâncraiu, Egyed Ferenc Sibiu 1934—1935-re.

Az egylet perselyébe ajándékoztak: Özv. Florer Jánosné Cluj 100 leut és Dr. Hintz Györgyné 500 leut.

Cluj, 1935. február hó 28-án.

Gálfi Lőrinc, pénztárnok.

Az Unitárius Közlöny megjelenik havonta. Szerkesztő: Szent-Iványi Sándor.

MINERVA IRODALMI ÉS NYOMDAI MŰINTÉZET R.-T. CLUJ 21605